

Avizul Comitetului Economic și Social European privind multilingvismul

(2009/C 77/25)

Într-o scrisoare din data de 4 februarie 2008, dna Margot WALLSTRÖM, vicepreședinte al Comisiei Europene, conform dispozițiilor articolului 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu pe tema:

Multilingvismul.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 iulie 2008. Raportor: dna LE NOUAIL MARLIÈRE.

În cea de-a 447-a sesiune plenară, care a avut loc la 17 și 18 septembrie 2008 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 144 de voturi pentru, 8 voturi împotrivă și 13 abțineri.

Sinteza avizului și a concluziilor

- Constatând faptul că acest subiect capătă din ce în ce mai mult un caracter politic și economic, Comitetul regretă că, departe de a propune un program concret în continuarea „noii sale strategii pentru multilingvism” din 2005, Comisia, dimpotrivă, a dorit să prezinte o nouă strategie la sfârșitul mandatului său.
- Comitetul recomandă Comisiei și statelor membre să accelereze dezbaterile privind obiectivele înainte de a decide asupra acțiunilor care ar trebui să fie întreprinse, în mod coordonat, în domeniul culturii și învățământului.
- În ceea ce privește alegerea primei limbi moderne predate și învățate, Comitetul încurajează statele membre și Comisia să încurajeze alegerea altor limbi decât anglo-americană și să promoveze învățarea și folosirea limbilor europene în cadrul schimburilor extracomunitare.
- Constatând strânsa legătură dintre nevoile cetățenilor europeni în domeniul lingvistic, strategia europeană pentru ocuparea forței de muncă, obiectivele de convergență din cadrul programării fondurilor structurale europene, în special a fondurilor de coeziune, Comitetul îi încurajează să utilizeze aceste fonduri pentru a atinge obiectivul de cunoaștere a propriei limbi materne și a încă două limbi moderne și chiar de să utilizeze cu prioritate în acest scop fondurile respective, adăugând că acest obiectiv ar trebui să cuprindă alte două obiective calitative: păstrarea vitalității limbilor europene și diversificarea studiului limbilor în direcția limbilor necomunitare, utile în schimburile culturale, sociale, politice și economice ale europenilor, promovând cunoașterea culturilor, pacea și prietenia dintre popoare.
- Constatând că se face prea puțin pentru categoriile de populație cele mai îndepărtate de perspectiva unui loc de muncă decent, adică declarat și protejat social, precum și pentru cele mai îndepărtate de centrele urbane sau turistice, Comitetul solicită ca, atât Comisia, cât și statele membre să vegheze, în acțiunile pe care le au în vedere, să nu creeze discriminări sau diferențe de tratament, pentru ca aceste acțiuni să nu conducă la noi excluderi sau noi frustrări. Pentru aceasta, le recomandă mai ales să consulte partenerii sociali și organizațiile societății civile active din aceste domenii.
- Deoarece Comisia își propune să organizeze o consultare între serviciile sale interne, măsurile preconizate ar trebui să țină seama de contextul îmbunătățirii activității de reglementare, astfel încât să nu afecteze competitivitatea IMM-urilor.
- Comisia și statele membre ar trebui să își propună să evalueze cu precizie, în cadrul sistemului european de certificări, formele de învățare atât formale, cât și informale, pentru a evalua amploarea acestora și pentru a face **posibile transferurile și recunoașterea calificărilor pentru cetățeni și salariați, indiferent de statutul acestora.**
- În cadrul consultărilor sociale, Comitetul face apel atât la statele membre, cât și la Comisie să încurajeze profesiunile legate de limbi, cum ar fi cele de profesor, traducător și interpret, pentru a face față utilizării limbilor oficiale în comunicarea instituțională, și reamintește faptul că nevoile nu sunt suficient acoperite, nici în acest domeniu, nici în domeniul economic.

1. Introducere

La 6 septembrie 2006, cu puțin timp înainte de crearea noului portofoliu de comisar pentru multilingvism și dialog intercultural și de numirea comisarului Leonard ORBAN, CESE a adoptat un aviz în care se pronunța asupra „unui nou cadru strategic pentru multilingvism” ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Avizul CESE din 26.10.2006 privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Un nou cadru strategic pentru multilingvism”. Raportor: dna LE NOUAIL MARLIÈRE (JO C 324, 30.12.2006).

Mai târziu, la 25 octombrie 2007, la invitația președintelui CESE, dl DIMITRIADIS, comisarul a participat la ședința plenară a Comitetului și și-a manifestat interesul pentru lucrările acestuia.

Dorind să prezinte o nouă strategie în domeniu, comisarul a solicitat Comitetului elaborarea unui aviz exploratoriu.

Astfel, Comitetul își propune:

- să evalueze acțiunile întreprinse ca urmare a strategiei anterioare a Comisiei și a recomandărilor pe care le-a adoptat la momentul respectiv;
- să facă o sinteză a acțiunilor întreprinse de Comisie;
- să răspundă la timp solicitării care i s-a făcut în cadrul mai general al unei ample consultări publice organizate de Comisie și al audierii din 15 aprilie 2008, astfel încât comunicarea pe care Comisia dorește să o facă în septembrie 2008 să țină seama de recomandările sale.

2. Observații generale

2.1 Comitetul constată că acest subiect capătă mai multă amploare pe zi ce trece, nu din cauza unui fenomen ce ține de modă, ci în contextul real al globalizării, care aduce laolaltă actori din ce în ce mai diverși și mai numeroși. Situațiile noi necesită soluții și răspunsuri noi. Lumea se schimbă atât din punct de vedere economic și tehnic, cât și din punct de vedere social, politic, cultural și civic. Anumite fenomene există dintotdeauna sau de multă vreme, însă astăzi cresc în intensitate și devin vizibile sau chiar cruciale.

2.2 În domenii foarte diverse, la locul de muncă, precum și în relațiile de afaceri, în activitățile din timpul liber sau în turism, dimensiunea culturală se transformă în moduri pe care CESE trebuie să încerce să le înțeleagă în toate dimensiunile lor, pentru a putea transmite preocupările cetățenilor și pentru a face propuneri concrete și inteligente instituțiilor, mai ales prin participarea la consultări și inițierea de dezbateri.

Diversitatea și multitudinea opiniilor arată interesul cetățenilor europeni pentru această problemă, care poartă amprenta umanității lor comune.

2.3 În avizul menționat, Comitetul recomandă:

- „Comisia să dea *statelor membre* indicații mai precise cu privire la *legăturile care pot fi stabilite sau la acțiunile suplimentare care pot fi puse în aplicare în cadrul planurilor naționale* solicitate și să explice că multilingvismul sau plurilingvismul reprezintă o contribuție posibilă la integrarea politică și culturală a UE și un vector de înțelegere și de incluziune socială;
- *conținutul ofertei* de învățământ să fie coordonat la nivel european, dacă se doresc rezultate pe termen lung, iar gama potențială de competențe lingvistice să nu fie redusă la un număr restrâns de limbi;

— *toate practicile care promovează multilingvismul din domeniile profesional, cultural, politic, științific, social să fie promovate și încurajate;*

— *experții implicați în această activitate să nu fie doar specialiști în discipline sociale și științifice, ci să includă lingviști, interpreți, traducători, profesori și alți experți din domeniul lingvistic;*

— *în aceste orientări, să se țină mai bine seama de generațiile actuale de adulți tineri și mai puțin tineri, prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții și al drepturilor lor culturale, atunci când Comisia va ajunge în etapa de programare;*

— *Comisia să se bazeze nu numai pe lucrări universitare, ci și pe acțiunile asociațiilor active în domeniu și să susțină inițiativele cetățenești din rețeaua societății civile.”*

2.4 Pe scurt, CESE sublinia necesitatea de a include un număr cât mai mare de cetățeni în aceste strategii în domeniul învățării, folosirii și cunoașterii limbilor și de a găsi mijloace realiste pentru a realiza acest lucru. Comitetul atrăgea atenția asupra pericolului creării de noi forme de discriminare socială și făcea apel la o abordare globală în ceea ce privește numărul de limbiresurse din Uniunea Europeană, astfel încât aceasta să își depășească propriile frontiere lingvistice, culturale, economice. Recomanda de asemenea o abordare echilibrată între aspectele economic, cultural, civic și intensificarea eforturilor pentru recuperarea întârzierilor în domeniul muncii și al ocupării forței de muncă.

2.5 Comitetul reamintea, de asemenea, că domeniul lingvistic și cel cultural au evoluat în paralel cu grupările politice și economice din lume și că, din nefericire, tendința de dispariție a anumitor limbi merge mână în mână cu asimilarea sau dispariția anumitor grupuri sociale și politice. Europa se confruntă cu aceleași provocări ca și alte regiuni ale lumii (tendința de impunere a unei limbi unice în relațiile transnaționale și, în raport cu diversitatea limbilor sale regionale, aceeași amenințare de dispariție a anumitor limbi), cu unele diferențe: statutul limbilor sale oficiale naționale în acest ansamblu politic și economic unificat (sau pe cale de a fi unificat, în funcție de viziunea asupra gradului de integrare a UE).

2.6 UE se confruntă cu aceeași criză identitară la care trimite orice demers cultural și lingvistic, cu atuurile, totuși, pe care și le-a format în cursul construcției sale, de exemplu, instrumentele în serviciul coeziunii sale sociale și teritoriale, criteriile comune pentru democrația reprezentativă și participativă, modelele sociale întemeiate pe un anumit nivel de solidaritate.

2.7 Cu toate acestea, provocările demografice și interesele culturale, atunci când se asociază, ridică câteva întrebări importante, pe care trebuie să avem curajul să le punem: cât interes poartă europenii propriilor limbi, cât de mult doresc să le împărtășească, să le păstreze, să nu le lase să moară, cu alte cuvinte, să le vorbească între ei și cu alții?

3. Observații specifice

3.1 Comisia a inițiat o procedură de consultare publică la 14 septembrie 2007, care s-a încheiat la 15 aprilie 2008 printr-o conferință, în cursul căreia a prezentat în fața a numeroase asociații și organizații active în domeniul cultural sau pedagogic rezultatele grupurilor de lucru următoare:

- grupul de intelectuali, prezidat de dl Amin MAALOUF;
- Forumul întreprinderilor (*Business Forum*), prezidat de dl DAVIGNON;
- „Raportul ELAN: efectele lipsei competențelor lingvistice din întreprinderi asupra economiei europene”, elaborat de Centrul Național pentru Limbi;
- rezultatele consultării oficiale a celor două Comitete (CoR și CESE);
- consultarea statelor membre: conferința ministerială, februarie 2008;
- recomandările Grupului la nivel înalt pentru multilingvism;
- contribuțiile primite prin intermediul consultării online.

3.2 În timpul dezbaterilor s-au ridicat mai multe probleme:

- provocări economice;
- provocări politice (multilingvismul și integrarea regională);
- provocări din domeniul cultural (multilingvism sau pluralitate culturală?);
- comunicarea personală și cea colectivă pot duce la concluzia că limba este un instrument de comunicare ca toate celelalte. Care va fi viitorul literaturii?
- multilingvism sau plurilingvism: unii se întrebă dacă este necesar să avem competențe personale multilingve într-un mediu lingvistic care a devenit monolingv;
- Consiliul Europei a subliniat necesitatea de a proteja limbile minoritare și de a facilita folosirea acestora pentru a combate naționalismul: multilingvismul în serviciul diversității nu trebuie să prezinte un risc de excludere;
- un număr mare de participanți își exprimă frustrarea și sentimentul inegalității în ceea ce privește limbile, confruntarea limbilor europene între ele și în lume, existența unor politici naționale contradictorii;
- drepturi culturale și drepturi sociale: mulți se întrebă ce mijloace vor fi disponibile pentru astfel de angajamente. A fost pusă în discuție situația specială a romilor, în ceea ce privește integrarea lor, în general, și posibilitatea de a învăța și de a-și conserva limba, în special;
- în ceea ce privește munca și ocuparea forței de muncă, dreptul de a munci în propria limbă fără a se impune cunoștințe disproporționate în raport cu sarcinile specifice

postului, precum și problemele de securitate pe care le pune un mediu multilingv care nu este gestionat sau este prost gestionat.

3.3 Obiectivele generale pentru promovarea diversității lingvistice, prezentate de Comisie în cadrul acestei audieri

3.3.1 Diversificarea competențelor lingvistice în cadrul UE („engleza nu este de ajuns”).

Ambiția comisarului pentru multilingvism, dl Leonard ORBAN, exprimată în luarea de cuvânt din timpul acestei audieri precum și cu alte ocazii, este, în mod clar, aceea de a încerca să schimbe tendința „doar engleza”.

3.3.2 În domeniul social:

- afirmarea rolului limbilor în cadrul coeziunii sociale;
- facilitarea integrării imigranților, încurajarea învățării limbii țării-gazdă, promovarea utilizării și păstrării limbii lor materne, a transmiterii acesteia către descendenți, raportarea la limbile imigranților ca la o resursă și ca la o sursă de bogăție.

3.3.3 În domeniul economic:

- dezvoltarea competențelor lingvistice în vederea creșterii șanselor de angajare și a competitivității întreprinderilor;
- integrarea orizontală în politicile europene a aspectelor legate de multilingvism, începând cu realizarea unui bilanț (situația actuală).

3.3.4 Multilingvismul și politica externă a UE:

Comisia confirmă „obiectivul de la Barcelona”, și anume: cunoașterea de către fiecare cetățean a limbii materne și a încă două limbi moderne, aducând totuși o precizare suplimentară: limba maternă, o limbă internațională și o limbă considerată „de suflet” sau „de adopție” (concept inspirat de raportul grupului prezidat de dl Amin Maalouf).

3.3.5 Mijloace și metode:

Comisia dorește să promoveze învățarea informală a „*business literacy system*”, care accelerează înțelegerea și accesul, însă a oferit prea puține detalii cu privire la acest subiect. Comisia precizează că este vorba despre a le oferi cetățenilor europeni posibilitatea de a se afla în prezența elementelor lingvistice străine, de exemplu în autobuz sau în alte locuri publice, și că învățarea s-ar face prin „familiarizare”.

3.3.6 În ceea ce privește viitorul:

Comisia dorește să se bazeze pe o cooperare structurală, în contextul unui cadru strategic pe termen mediu între statele membre, și să aducă o valoare adăugată europeană pentru dezvoltarea acestei politici.

3.4 Raportul ELAN ⁽²⁾:

Raportul ELAN analizează beneficiile pe care le aduce întreprinderilor o forță de muncă calificată, vorbitoare de limbi străine. Cu toate acestea, nu realizează o clasificare a nevoilor în funcție de locurile de muncă și de posturile ocupate și nici în funcție de sectorul de activitate. Comisia ar trebui să solicite Fundației pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, cu sediul la Dublin, (sau altui organism european) realizarea unei clasificări mai detaliate a nevoilor profesionale, atât cele ale întreprinderilor, cât și cele ale lucrătorilor.

3.4.1 Raportul Forumului întreprinderilor prezidat de dl DAVIGNON ⁽³⁾:

Acest raport, publicat la sfârșitul lunii iunie 2008, arată de ce, din punctul de vedere al Forumului, este important să se investească în competențele lingvistice. Acesta rezumă ceea ce s-a realizat deja pentru promovarea limbilor în mediul de afaceri și formulează recomandări pentru îmbunătățirea performanțelor întreprinderilor în domeniul comunicării comerciale „multilingve”: „... realizarea inventarului competențelor lingvistice din cadrul lor, revizuirea politicilor de recrutare și de dezvoltare strategică în ceea ce privește resursele umane, investirea în formarea lingvistică, recrutarea vorbitorilor nativi de limbi diferite, utilizarea tehnologiilor lingvistice, a traducătorilor și interpreților, comunicatorilor și mediatorilor, îmbunătățirea mobilității internaționale a personalului.” Raportul formulează, de asemenea, recomandări pentru Europa și instituțiile sale și pentru guvernele locale, regionale și naționale și prezintă argumente în favoarea multilingvismului.

3.5 Raportul grupului dlui Amin MAALOUF ⁽⁴⁾:

Comitetul este de acord cu inițiativa Comisiei de a consulta un grup de intelectuali de renume al căror raport a fost calificat de reprezentantul grupului, cu ocazia audierii din 15 aprilie, ca fiind „probabil cel mai bine scris și cel mai ușor de citit raport al Comisiei de până acum” — ceea ce este adevărat din anumite puncte de vedere — și care propune europenilor învățarea unei limbi internaționale și a unei limbi „personale de adopție”, altfel spus, o învățare dezinteresată, neeconomică, din interes personal. Deși generoasă și recunoscând rolul de vector de cultură și de comunicare al limbilor, această propunere presupune că toți cetățenii sunt interesați în mod egal și au timpul necesar pentru aceste preocupări lingvistice, ceea ce este departe de a fi adevărat, din motive culturale, dar și pentru că majoritatea cetățenilor europeni nu au o putere de cumpărare care să le permită să se angajeze în practici culturale „calificante”, după cum au fost definite acestea de profesorul Pierre BOURDIEU.

Este adevărat că putem spune, de exemplu, că un număr tot mai mare de europeni sau de tineri europeni înțeleg interesul folosirii limbilor străine moderne europene sau neeuropene, însă un număr din ce în ce mai mare de europeni se confruntă, de

⁽²⁾ Cf. Raportul ELAN „Efectele lipsei competențelor lingvistice din întreprinderi asupra economiei europene”, disponibil la adresa de internet:

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/elan_fr.pdf.

⁽³⁾ Cf. raportul Grupului „Forumul întreprinderilor”, disponibil la adresa:

http://ec.europa.eu/education/languages/news/news1669_en.htm.

⁽⁴⁾ Cf. raportul Grupului de intelectuali pentru dialog intercultural, prezidat de dl. Amin MAALOUF: „O provocare salutară — Despre modul în care multitudinea limbilor ar putea consolida Europa”, disponibil la adresa de internet

http://ec.europa.eu/education/languages/archive/doc/maalouf/report_ro.pdf.

asemenea, cu dificultăți în a-și câștiga existența și a-și crește copiii. Fără a reduce totul la lupta de clasă, este un adevăr că societatea europeană este segmentată și că ar trebui să fie folosite fondurile de coeziune, în special în ceea ce privește obiectivele de la Lisabona.

Posibila contribuție a programelor Grundtvig și de formare pentru adulți, precum și învățarea pe tot parcursul vieții ar trebui astfel cuantificate și evaluate cu ocazia consultărilor dintre serviciile Comisiei, înainte de a fi prezentate statelor membre, Consiliului și Parlamentului. Aceasta ar permite completarea competenței statelor membre în domeniul educației cu o valoare adăugată europeană.

Comitetul ia notă de faptul că aceasta nu rezolvă problema alegerii limbii engleze ca limbă modernă principală, în afară de faptul că problema este lăsată în totalitate la alegerea statelor membre și a părinților, și de faptul că Comisia nu aduce în discuție problema în mod deschis. Sigur, „engleza nu este de ajuns”, dar ea rămâne limba acceptată de UE ca limbă a relațiilor internaționale. Această propunere reprezintă un început, nu o soluție. Comitetul atrage atenția Comisiei, statelor membre, Consiliului și Parlamentului European asupra acestei chestiuni.

3.6 Proiectul de aviz al CoR ⁽⁵⁾:

Avizul CoR consideră că problema lingvistică este de o deosebită importanță pentru autoritățile locale și regionale, deoarece are un impact nu doar în domeniul ocupării forței de muncă, ci și asupra conviețuirii dintre europeni și neeuropeni, la toate nivelurile societății și în toate sectoarele de activitate, de la sănătate („penuria de forță de muncă”) până la turism, inclusiv serviciile pentru persoane, învățământul preșcolar și școlar sau integrarea imigranților. Mai mult, ea reprezintă un element important în viața unui număr din ce în ce mai mare de regiuni. CoR a solicitat, de asemenea, pe bună dreptate, să se recurgă la fondurile de coeziune și să fie consultat înainte de luarea oricăror decizii strategice.

3.7 Raportul de informare „Document de lucru al serviciilor Comisiei — Raport privind punerea în aplicare a planului de acțiune «Promovarea învățării limbilor străine și a diversității lingvistice»” ⁽⁶⁾:

Comitetul se teme că negarea nevoii de a aloca fonduri europene ar putea conduce la inerție, adică la o succesiune de măsuri care nu țin seama de evoluția nevoilor și că rezultatul pe termen mediu și lung va fi descurajant. Comitetul invită statele membre să reflecteze la următoarele: televiziunea nu ajunge, iar învățarea informală trebuie să fie cuantificabilă. Cu toate acestea, Comitetul recunoaște că metoda de coordonare pe care și-o propune Comisia ar fi un progres din punct de vedere administrativ, dar nu neapărat un veritabil pas către cetățean.

⁽⁵⁾ Cf. Avizul Comitetului Regiunilor privind multilingvismul. Raportor: dl Roberto PELLA (Cdr 6/2008).

⁽⁶⁾ Cf. COM(2007) 554 final/2, 15.11.2007.

4. Concluzii

4.1 Comitetul consideră că, deși Comisia are intenții bune, aceasta nu face decât să repete argumentele, fără a propune acțiuni concrete din partea Uniunii Europene, în afară de a solicita statelor membre adaptarea sistemelor lor de învățământ.

4.2 Comitetul **recomandă ca statele membre să continue abordarea care ține seama de diversificarea în direcția altor limbi de comunicare internațională decât engleza.**

4.3 **Statele membre ar trebui să promoveze în continuare legăturile de familie și de proximitate lingvistică sau geografică în oferta de limbi europene pe care o propun la toate nivelurile de învățământ (preșcolar, primar, secundar, superior sau pe parcursul întregii vieți), asigurându-i diversitatea.**

4.4 **Formarea pentru adulți, astfel cum a fost preconizată de Comisie ⁽⁷⁾, trebuie să țină seama de nevoia de a implica mai mulți cetățeni în efortul care li se cere de a-și cunoaște limba maternă și încă alte două limbi moderne, prin adaptarea ofertei și prin stimularea interesului și a motivației prin măsuri de proximitate concrete, prin folosirea expertizei organizațiilor societății civile deja active în teren, a experților din sectorul public și privat, prin facilitarea dialogului social și civil, veghind ca noile inițiative să nu creeze discriminări între cetățenii cu acces limitat la schimburi interculturale.**

4.5 Democratizarea și învățarea informală, astfel cum sunt promovate de Comisie, trebuie să facă obiectul unor **evaluări exacte în cadrul sistemului european de certificări, pentru:**

- **a măsura impactul acțiunilor inițiate de statele membre, de Comisie și de alte părți, guvernamentale și neguvernamentale, implicate;**
- **a permite transferurile și al recunoașterea calificărilor pentru cetățeni și salariați, indiferent de statutul lor.**

4.6 **Autoritățile locale și regionale ar trebui să fie implicate concret în elaborarea ofertei pedagogice viitoare, pe măsura ambițiilor arătate de Comisie.**

4.7 Dat fiind faptul că întreprinderile și salariații sunt direct afectați de concluziile Comisiei privind nevoile economice ale întreprinderilor, ar trebui ca statele membre și Comisia să îi încurajeze pe partenerii sociali să ridice problema în cadrul dialogului social, pentru a analiza împreună provocările și pentru a găsi cele mai bune soluții și cele mai adecvate practici.

4.8 **„Baia” lingvistică într-un mediu viu, necesară exersării unei limbi și indispensabilă unei învățări solide,**

(7) Cf., în special, COM(2006) 614 final și COM(2007) 558 final.

trebuie să fie permisă și încurajată la toate nivelurile și pentru toate categoriile de public, dar această necesitate este probabil deosebit de acută pentru categoriile cel mai puțin expuse la schimburi transnaționale, și anume categoriile de populație cel mai puțin mobile, și pentru acestea ar trebui găsite soluții și mijloace concrete. Nimeni nu poate fi obligat să călătorească, însă unii au mai puține posibilități decât alții. Engleza nu este de ajuns și nici televiziunea.

4.9 În ceea ce privește **limbile vorbite de imigranți**, accentul ar trebui să se pună pe **resursa pe care acestea o reprezintă**. În această privință, există mai multe curente de gândire: unele consideră că imigranții au obligația de a învăța limba țării-gazdă pentru a se integra sau chiar pentru a intra pe teritoriul UE, în timp ce altele consideră că imigranții au dreptul de a cunoaște limba țării-gazdă pentru a putea munci, trăi și pentru a-și apăra drepturile și că autoritățile publice trebuie să organizeze predarea acestora. În orice caz, de la teorie la practică este un drum lung. Experiența arată faptul că nu toate bunele practici au fost încurajate și că, dimpotrivă, subvențiile a numeroase asociații au fost retrase. Astăzi, provocarea pedagogică este imensă, deoarece nu învățăm la toate vârstele în același mod. În această privință Comitetul **recomandă studierea schimburilor interculturale care stau la baza oricărui demers de învățare a unei limbi ⁽⁸⁾**. Comitetul insistă asupra necesității de a-i consulta și de a-i implica pe toți specialiștii din domeniul învățământului și cel pedagogic, de la cei din învățământul preșcolar, până la cei din domeniul învățării pe tot parcursul vieții, inclusiv pe cei din domeniul formării pentru adulți. Cele două părți direct interesate sunt elevii și profesorii, inclusiv pentru validarea viitoare a așa-numitelor competențe informale ⁽⁹⁾.

4.10 Limbile vorbite în Europa cuprind limbile regionale și limbile naționale, precum și limbile vorbite de imigranți. Acestea reprezintă un aport considerabil, iar gestionarea diversității culturale a Europei va fi caracterizată de una dintre cele două provocări: promovarea diversității culturale europene și toleranța și respectul față de imigranți. Coeziunea socială și teritorială a UE nu mai este doar economică și politică, ci pe viitor, și chiar de astăzi, va fi în mod inextricabil legată de dimensiunea sa culturală.

4.11 Atât limbile imigranților, cât și **limbile native europene trebuie să fie transmise descendenților și, cum nicio limbă nu supraviețuiește dacă nu este vorbită, imigranții ar trebui să fie considerați și ei resurse pentru transmiterea și predarea limbii lor materne categoriilor de public care doresc să își diversifice competențele de comunicare.**

(8) Cf. <http://www.newcomersinturkey.com> — dl Noureddine ERRADI a lucrat mulți ani pentru centrele de formare pentru imigranți din Țările de Jos și a creat instrumente pedagogice pentru formatorii și consilierii politici din agențiile și colectivitățile teritoriale.

(9) Avizul Secțiunii SOC din 11.9.2008 privind propunerea de recomandare a Parlamentului European și a Consiliului de înființare a unui Sistem European de Credite pentru Educație și Formare Profesională (ECVET). Raportor: dna LE NOUAIL-MARLIÈRE (CESE 1066/2008).

4.12 Aceasta înseamnă că societatea civilă europeană are astăzi alte aspirații și că nu este suficient să i se elogieze avantajele, precum faptul de a fi poliglot într-un mediu multilingv, ci va dori ca propriile inițiative să fie recunoscute în cadrul asociațiilor, să i se recunoască nevoile și, în orice caz, va dori resurse adecvate, indiferent dacă de origine publică sau privată, pentru a realiza aceste lucruri.

4.13 Aceasta presupune, de asemenea, **ca partenerii sociali să accepte să adopte o abordare pe termen lung și să definească împreună calificările cerute, învățământul inițial și pe parcursul întregii vieți care trebuie asigurat și investițiile atât publice, cât și private care trebuie avute în vedere, veghind în același timp la creșterea competitivității întreprinderilor.**

4.14 **Dacă învățarea limbilor este, de asemenea, considerată o necesitate pentru competitivitate și pentru îndeplinirea obiectivelor Strategiei de la Lisabona, recomandarea de mai sus devine cu atât mai relevantă.**

4.15 Carta drepturilor fundamentale prevede la articolele 21 și 22 promovarea diversității lingvistice și interzicerea discriminărilor pe bază de limbă. Astfel, Comisia ar trebui **să analizeze care sunt statele membre care au legi în domeniu, sesizând, dacă este necesar, Agenția pentru Drepturile Fundamentale, precum și dacă aplicarea de către statele membre a unor sisteme diferite creează anomalii și inegalități de tratament între europeni, în special în ceea ce privește mobilitatea, recrutarea etc.** Pentru aceasta, trebuie să facem distincție între două niveluri de relevanță în acest context: gradul de cunoaștere a limbilor necesar îndeplinirii sarcinilor la locul de muncă (contactul cu publicul sau cu clienți străini), pe de o parte, și comunicarea instrucțiunilor necesare îndeplinirii sarcinilor în limba celui care le execută.

4.16 În ceea ce privește în special punerea în aplicare, Comitetul va fi acorda o atenție deosebită propunerilor Comisiei din strategia pe care o va prezenta în septembrie 2008 și progreselor înregistrate în comparație cu strategia sa anterioară.

4.17 În ceea ce privește drepturile culturale ale cetățenilor europeni, ale rezidenților neeuropeni și cooperarea externă a

UE, Comisia ar trebui, poate, **să se inspire din Convenția UNESCO pentru diversitate și să propună orientări care să identifice consecințele pentru Europa ale ratificării acesteia de către statele membre, de comun acord cu asociațiile și ONG-urile deja active în domeniul cultural.**

4.18 Mobilitatea este promovată de partenerii sociali și salutați de un anumit număr de angajatori, de angajați și de autorități publice, între care și Comisia, ca un panaceu împotriva șomajului și a penuriei de forță de muncă. Obstacolului lingvistic i se acordă încă prea puțină atenție. Putem menționa, în acest sens, dificultățile întâmpinate de o persoană care, în cadrul învățării pe tot parcursul vieții, urmează un curs de formare profesională și, în același timp, și cursuri de limbă sau imposibilitatea de a înscrie copiii la școala dorită, atunci când aceștia își însoțesc părinții în situații de mobilitate profesională, cum este cazul romilor din diferite țări din Europa și a anumitor grupuri de italieni din Germania. Comisia nu ar trebui să lase chestiunea exclusiv în sarcina statelor membre, ci ar trebui să solicite informații în legătură cu discriminarea lingvistică, în școli, a copiilor de diferite naționalități europene.

4.19 Trebuie să amintim, de asemenea, dificultățile cu care se confruntă administrațiile statelor membre, precum și partenerii sociali în punerea în aplicare a directivei privind detașarea lucrătorilor, din motive de înțelegere la fața locului, care nu au fost neglijate de Comisie, dar care ar trebui discutate corespunzător cu părțile interesate (Comisia, statele membre, partenerii sociali, autoritățile locale și naționale, oficiile de muncă etc.), după cum s-a menționat mai sus ⁽¹⁰⁾.

4.20 În sfârșit, ar trebui să se acorde o atenție mai mare regiunii lingvistice al instituțiilor UE dincolo de comunicarea instituțională oficială. Comitetul constată faptul că aceasta este încă o problemă dificilă, deoarece un număr mare de documente publice nu este tradus, ceea ce pune încă o dată problema resurselor. Un exemplu la îndemână îl reprezintă paginile care urmează după pagina introductivă a site-urilor internet ale instituțiilor europene și, în special, cele ale Consiliului European sau ale Președinției UE.

Bruxelles, 18 septembrie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE din 29 mai 2008 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii: creșterea beneficiilor și a potențialului acesteia garantându-se în același timp protecția lucrătorilor. Raportor: dna LE NOUAIL MARLIÈRE (JO C 224, 30.8.2008).